

Một số nội dung hỗ trợ sinh viên mỹ thuật Trường Đại học Đồng Tháp nâng cao hiệu quả học tập môn Trang trí 1

Nguyễn Thị Bích Thuần*

*ThS. Khoa SP Nghệ thuật, Trường Đại học Đồng Tháp
Received: 6/3/2023; Accepted: 11/3/2023; Published: 17/3/2023

Abstract: In the art teacher training program, Decoration is a subject that helps students to form aesthetic tastes and it trains skills in using visual language such as shapes, lines, colors... Since then students develop creative thinking in learning.

For the training program for the 2022 class, there are many changes in the subjects in accordance with the requirements of the 2018 New High School Program. Therefore, each student needs to try and have a self-study plan to meet the requirements. content of each subject. Knowledge of ancient ethnic capital, stylization, decorative motifs; Knowledge of strokes, arrays, colors, reference channels, and daily self-practice are the basic keys for art students to do well in Decoration 1.

Keywords: Decoration, fine art, ancient ethnic capital, stylized, decorative motifs...

1. Đặt vấn đề

Trong chương trình đào tạo giáo viên ngành mỹ thuật của Trường Đại học Đồng Tháp, trang trí là một môn học bắt buộc. Là môn học chuyên ngành giúp người học hình thành thị hiếu thẩm mỹ tốt, rèn luyện khả năng sử dụng các ngôn ngữ tạo hình và ứng dụng nó để tạo ra những sản phẩm phục vụ cuộc sống và giảng dạy về cái đẹp cho thế hệ tương lai.

Để đáp ứng yêu cầu của chương trình phổ thông mới năm 2018, và phân bố số tiết số tín chỉ phù hợp với tổng thể chương trình đào tạo sư phạm mỹ thuật. Một số nội dung cơ bản của trang trí đã được rút gọn và điều chỉnh. Trong chương trình đào tạo sư phạm mỹ thuật hiện tại, ở phần kiến thức bắt buộc có hai học phần trang trí. Học phần Trang trí cơ bản: hiểu về nguyên tắc trang trí, cách phân bố mảng hình và nét, biết xử lý màu một cách tinh tế. Học phần Trang trí ứng dụng: áp dụng các bài học cơ bản và các thể loại trang trí để làm ra các sản phẩm ứng dụng trong cuộc sống.

Học phần Trang trí 1 của lớp Đại học sư phạm Mỹ thuật khoá 2022 chủ yếu trang bị cho người học những kiến thức cơ bản về trang trí với 1 bài tập thực hành, còn lại đều là những bài tập tự học. Với thời lượng 60 tiết của môn học, không thể thực hiện hết tất cả các nội dung để hỗ trợ cho môn học như những kiến thức về màu sắc, cách điệu ...

Như vậy để đáp ứng được yêu cầu của học phần Trang trí 1 mỗi sinh viên (SV) cần học tập tích cực theo sự hướng dẫn của giảng viên hướng dẫn (GVHD) và bằng nỗ lực học hỏi, rèn luyện, lập kế

hoạch tự học của bản thân để nâng cao hiệu quả trong học phần này.

Trên cơ sở đó bài viết cung cấp một số nội dung gợi ý để SV có thể rèn luyện thêm ngoài thời gian học ở lớp để hỗ trợ thêm kiến thức và kỹ năng học môn Trang trí 1.

2. Nội dung nghiên cứu

Trong cuộc sống xã hội từ xưa đến nay, trang trí có tầm quan trọng rất lớn, nó tác động trực tiếp đến tâm sinh lý của con người. Mặt khác, nghệ thuật trang trí nói chung, mỗi một sản phẩm trang trí nói riêng đều đáp ứng hai yêu cầu đó là tính ứng dụng và tính thẩm mỹ. Dù ở đâu hay bất cứ lúc nào con người cũng muốn vươn tới cái đẹp, vì thế sự phát triển của đời sống con người luôn gắn liền với nghệ thuật trang trí. Do vậy, việc học tập để ứng dụng, phát huy nghệ thuật trang trí là vô cùng cần thiết. Nó giúp chúng ta mở rộng tầm nhìn, khai thác những họa tiết trang trí mang tính sáng tạo cao, luôn vươn tới những cái mới mẻ, đồng thời cũng giữ gìn bản sắc của dân tộc Việt Nam.

Qua các bài học trang trí, SV hiểu về cái đẹp của các mảng hình, đường nét và màu sắc phối hợp với nhau để tạo thành một tổng thể thống nhất trên bề mặt không gian nhất định, rèn luyện khả năng nhìn và nhận biết về đẹp của các mảng hình bên những đường cong, đường lượn giúp cho tư duy sáng tạo trong học tập. Do đó việc học tập môn Trang trí đối với SV là rất cần thiết và cần học tập một cách nghiêm túc, hệ thống, khoa học để đáp ứng được yêu cầu của công việc sau này.

Những phân gợi ý sau đây có thể coi như một định hướng nội dung tự học để SV có thể tự trau dồi thêm các kỹ năng về trang trí.

2.1. Nghiên cứu vốn cổ dân tộc, ghi chép họa tiết trang trí

Lênin đã từng nói: “Chủ nghĩa xã hội không thể xây dựng trên một miếng đất không”, cũng có nghĩa là mỗi dân tộc, mỗi đất nước đều có cội nguồn, có lịch sử và văn hóa riêng. Đất nước Việt Nam có bề dày lịch sử hàng ngàn năm, nghệ thuật trang trí Việt Nam đã có từ lâu đời, ông cha ta đã để lại một kho tàng văn hóa nghệ thuật phong phú, trong đó có nghệ thuật trang trí. Nó gắn liền với đời sống hằng ngày, và gắn bó với truyền thống dân tộc. Trên cơ sở vốn cổ của cha ông ta để lại, người học vẽ cần phải hiểu sâu sắc về chúng, có cái nhìn đúng đắn với một góc độ nghiêm túc để kế thừa và phát huy trong học tập.

Cũng có nghĩa là nghiên cứu vốn cổ dân tộc giúp SV hiểu được sự sáng tạo trong nghệ thuật của nhân dân ta qua các thời đại, từ đó có thể ứng dụng vào nghệ thuật trang trí hiện đại một cách mạnh dạn, sáng tạo, đầy ngẫu hứng nhưng vẫn bộc lộ bản sắc văn hóa Việt Nam.

Ví dụ thông qua những bức tranh dân gian đơn giản, những tác phẩm điêu khắc, những công trình kiến trúc... để nuôi dưỡng tâm hồn mình và cảm xúc sáng tạo nghệ thuật. Ghi chép những họa tiết trang trí cổ từ đơn giản đến phức tạp để hiểu rõ về nguyên tắc sắp xếp, sự kết hợp các mảng hình và các họa tiết với nhau như thế nào. Thông thường các họa tiết trang trí cổ kết hợp với nhau tạo thành họa tiết liên tục gắn bó chặt chẽ, đường nét trong trang trí cổ rất linh hoạt, dứt khoát, mềm mại, uyển chuyển. Dù khắc trên gỗ hay trên đá, dù chạm lõng những mảng hình lớn hay kết hợp nét và mảng vẫn tạo thành một hình tượng chung thống nhất.

SV khi ghi chép những họa tiết cổ có thể thực hiện bằng cách tổ chức nhóm vẽ của các thành viên trong lớp học. Khi vẽ xong có thể cùng nhận xét và phân tích các yếu tố tạo hình trong bài vẽ. Từ đó mỗi thành viên có thể rút ra những kinh nghiệm cho bản thân và vận dụng nó một cách sáng tạo.

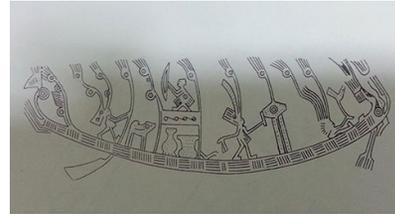
Hình 2.1. Bề mặt trống đồng Đông Sơn

Hình 2.2. Một góc bề mặt trống đồng Ngọc Lũ

Hình 2.3. Họa tiết trên mặt trống đồng Đông Sơn

Hình 2.4. Họa tiết trang trí trên trống đồng Ngọc Lũ

2.2. Đơn giản và cách điệu

- Đơn giản là lược bỏ đi những chi tiết không cần thiết rườm rà để giữ lại những nét đẹp điển hình của một đối tượng, giúp chúng đẹp thêm, có giá trị hơn. Bước này là bước chuyển tiếp giữa hình mẫu thật và hình cách điệu. SV cần xác định được nét đặc trưng của đối tượng để giữ lại những chi tiết chính của đối tượng. Từ đó, bước cách điệu sẽ dễ thực hiện hơn.

- Cách điệu là sự chắt lọc từ những đường nét, hình thể đặc trưng nhất của một vật thể có thật. Thông qua sự sáng tạo của người vẽ, vật thể được sắp xếp lại, thêm bớt chi tiết, màu sắc... để có thể đạt đến mức tượng trưng trong hình vẽ.

- Để sáng tạo được một mẫu trang trí cần phải tiến hành các bước sau:

+ Ghi chép những mẫu hình đẹp bằng chì hoặc màu (hoa, lá, chim, thú, động vật...)

+ Chọn lọc những hình đẹp, được ghi chép cụ thể, rõ nét nhất các chi tiết của mẫu để có cơ sở cho cách điệu.

+ Trên cơ sở mẫu đã chọn, quy chúng vào hình kỹ hà, lược bỏ những chi tiết, những bộ phận không cần thiết, thêm những nét điển hình và làm cho họa tiết được đều đặn, cân đối. Sắp xếp bố cục chung của họa tiết trở nên hoàn hảo và có nhiều yếu tố điển hình hóa.

+ Phân chia đậm nhạt bằng các mảng đen trắng cụ thể theo gợi ý về các độ chuyển tiếp của màu trong thực tế, xử lý các nét to nhỏ khác nhau, kết hợp với những mảng đen trắng để tạo sự hòa hợp chung của hình.

Để thực hiện, mỗi SV ghi chép các đối tượng ngoài tự nhiên vào một tập giấy A4 hoặc A3, số lượng

ít nhất là 5 mẫu. Từ những ghi chép đó sẽ tiến hành đơn giản và cách điệu thành những họa tiết trang trí, phục vụ cho bài tập thực hành ở lớp.

Phần này là một phần quan trọng trong quá trình học tập, SV cần có thái độ học tập thực sự nghiêm túc, luôn tạo cho mình thói quen suy luận, nhìn đối tượng một cách khái quát, phát huy trí tưởng tượng của bản thân để sáng tạo những hình tượng trang trí có hiệu quả cao.

Ảnh 2.1. Hoa cúc vẽ thật Ảnh 2.2. Hoa cúc cách điệu

2.3. Những kiến thức về nét, mảng và màu sắc

Nét, mảng, màu sắc là ba yếu tố quan trọng trong nghệ thuật hội họa nói chung và nghệ thuật trang trí nói riêng. Sự kết hợp hài hòa ba yếu tố này sẽ tạo nên những bề mặt trang trí có giá trị thẩm mỹ. Nét là một quy ước để phân định ranh giới của các hình thể của sự vật và không gian xung quanh trên mặt phẳng. Mảng là những yếu tố tiết diện, chiếm một khoảng bề mặt trong một bức tranh hay trong một bản hình trang trí. Màu sắc là sự phản chiếu của ánh sáng lên vật thể mà mắt người có thể nhận biết được.

Trong giáo trình Trang trí tập 1 kiến thức về màu sắc được trình bày tương đối đầy đủ và rõ ràng. SV có thể nghiên cứu nội dung này một cách đầy đủ và kỹ lưỡng để có thể vận dụng những kiến thức về màu sắc trong học tập bộ môn Trang trí. SV cần thực hiện bài tập thực hành về màu sắc để rèn luyện khả năng sử dụng màu sắc: làm các bài tập đơn giản như trang trí hình vuông, hình tròn bằng các gam màu nóng hoặc lạnh, màu tương đồng hoặc tương phản ...

2.4. Thực hành luyện tập

Bên cạnh việc nghiên cứu các kiến thức môn Trang trí về lý thuyết, SV cần thường xuyên rèn luyện các kỹ năng vẽ và sử dụng màu bằng cách thực hiện bài tập theo yêu cầu của môn học, làm thêm các bài tập tự học ở nhà. Học nhóm cũng là một phương pháp học mang lại hiệu quả, sự đóng góp ý kiến của các thành viên trong nhóm về bài vẽ thường mang

tính khách quan để người vẽ có thể nhận biết được những thiếu sót trong bài vẽ của bản thân. Học nhóm cũng rèn luyện kỹ năng phân tích, nhận xét đánh giá bài vẽ giúp người học nâng cao được kiến thức và khả năng trình bày một vấn đề trước một hoặc nhiều đối tượng đồng thời phát huy khả năng sáng tạo của cá nhân trong việc tiếp thu kiến thức. Ngoài ra giảng viên hướng dẫn là một kênh hiệu quả để SV yêu cầu sự giúp đỡ khi cần thiết, SV cần khai thác tích cực để mang lại hiệu quả cao trong việc học tập của mình.

2.5. Tham khảo tư liệu trên các kênh thông tin đại chúng

Hiện nay việc thu tập thông tin trên các kênh thông tin đại chúng như: internet, báo chí, truyền hình... và một việc tương đối dễ dàng và thuận tiện đối với đa số SV. Trên các phương tiện này có rất nhiều tư liệu để SV có thể tham khảo và học hỏi, tuy nhiên chúng ta cần phân biệt, đánh giá để thu nhận những thông tin chính xác và những tư liệu có giá trị thẩm mỹ, biết phân loại tư liệu để rút kinh nghiệm từ những tư liệu chưa tốt và học hỏi từ những tư liệu có giá trị. SV có thể nhờ đến sự hỗ trợ từ giảng viên hướng dẫn hoặc các giảng viên khác của bộ môn Mỹ thuật.

3. Kết luận

Trong học tập môn Trang trí, người học phải học có hệ thống, đi từ thấp đến cao, giống như trong cuộc sống, muốn leo lên cao thì trước tiên ta phải bước lên bậc thang thấp nhất. Người học vẽ cần phải kiên trì rèn luyện mới đạt được hiệu quả tốt. Nội dung bài viết này chỉ là một số kiến thức giới thiệu để giúp SV định hướng thêm trong phần tự học môn Trang trí, nhằm hỗ trợ cho bài học ở lớp.

Sự tích cực chủ động trong học tập của SV vẫn là yếu tố quan trọng nhất vì nó là một trong những đòn bẩy đưa bản thân đến với chân trời kiến thức khoa học, tạo tiền đề cho sự thành công trong học tập của bản thân.

Tài liệu tham khảo

[1]. Lê Thanh Lộc (1998), *Từ điển Mỹ thuật*, NXB Văn hóa – Thông tin Hà Nội.

[2]. Tạ Phương Thảo (2004), *Giáo trình trang trí I*, NXB Đại học sư phạm.

[3]. Thái Bá Vân (1997), *Tiếp xúc với nghệ thuật*, Viện Mỹ thuật Hà Nội.

[4]. Kỷ yếu hội thảo khoa học (2013), *Rèn luyện và nâng cao năng lực tự học, yêu cầu cần thiết đối với sinh viên mỹ thuật, âm nhạc trong môi trường cao đẳng và đại học hiện nay*, Khoa Sư phạm nghệ thuật.